

ŽENE 65+ U DOBA KORONE: ISKUSTVA I IZAZOVI

Udruženje Snaga prijateljstva Amity u partnerstvu sa udruženjem građanki FemPlatz realizuje projekat „Za povećano učestvovanje starijih žena u javnom i političkom životu“.

U okviru ovog projekta sprovedeno je istraživanje u šest gradova u Srbiji: Beogradu, Novom Sadu, Nišu, Kragujevcu, Boru i Čačku, radi sticanja saznanja o učešću starijih žena u javnom i političkom životu. Istraživanje je urađeno na reprezentativnom uzorku od preko 670 žena starijih od 65 godina, kroz anketno istraživanje koje je uradila agencija Ipsos Strategic Marketing iz Beograda, pet fokus grupa koje su Amity i FemPlatz realizovali tokom juna i jula 2020. godine i kroz dubinske intervju sa starijim ženama.

S obzirom da je istraživanje sprovedeno u toku trajanja epidemije Covid-19, posle ukidanja vanrednog stanja, bilo je značajno saznati sa kojim su se izazovima starije žene suočavale tokom vanrednog stanja. Vanredno stanje je proglašeno 15. marta 2020. godine i trajalo je 53 dana. Tokom trajanja vanrednog stanja uvedene su mere kojima je ograničena sloboda kretanja. Ovim merama najviše su pogođene starije osobe, čija je sloboda kretanja 35 dana bila suspendovana u trajanju od 164 časa nedeljno, uz pretnju sankcijom.¹

U posebno teškoj situaciji bile su starije osobe koje žive same, naročito one koje imaju potrebu za tuđom negom i pomoći, među kojima je najviše žena.² Većina usluga socijalne zaštite bila je ili obustavljena ili su usluge pružane uz znatna ograničenja, a pružanje zdravstvenih usluga bilo je redukovano i ograničeno na urgentna stanja. Zbog opšte zabrane kretanja, bilo je otežano pružanje pomoći i podrške starijim osobama u obavljanju svakodnevni aktivnosti od članova njihovih porodica i neformalnih negovatelja/ki. Humanitarne i druge aktivnosti na lokalnom nivou organizovali su krizni štabovi, koji su procenu potreba pojedinih kategorija stanovništva vršili bez uključivanja predstavnika ranjivih grupa. Zbog toga su izostale ciljane i rodno odgovorne mere usmerene na zadovoljavanje svakodnevni životnih potreba pojedinih ranjivih grupa, uključujući i starije osobe. Pristup informacijama o raspoloživim vidovima pomoći i podrške bio je ograničen, a linije pomoći i podrške uglavnom nisu bile dostupne u vreme važenja opšte zabrane kretanja.

Evidentno je da su u uslovima vanrednog stanja došle do punog izražaja sve linije dominacije, marginalizacije i rodne i druge nejednakosti sa kojima se suočavaju starije žene. U ovom prilogu iznosimo iskustva starijih žena van institucionalnog smeštaja i njihov subjektivni doživljaj uticaja mera na njihov svakodnevni život tokom trajanja vanrednog stanja.

Nalazi

U periodu kada je osobama starijim od 65/70 godina bilo zabranjeno kretanje starijim ženama su podršku i pomoć u nabavci namirnica, lekova i drugih neophodnih stvari pružali u najvećem broju mlađi članovi porodice, koji sa njima žive (41%), odnosno, ne žive u istom porodičnom domaćinstvu (47%). Pored toga, pomoć i podršku su pružale komšije (25%),

¹ Naredbom o ograničenju i zabrani kretanja osobama starijim od 65 godina, koje žive na naseljenim mestima preko 5000 stanovnika, kao i osobama starijim od 70 godina u naseljenim mestima do 5000 stanovnika, kretanje je u potpunosti zabranjeno, izuzev subotom, od 04 do 07 časova. Kasnije su ove mere delimično relaksirane, s tim što su propisi često menjani.

² Udeo starijih u ukupnoj populaciji je 20,96%. Među njima je najviše žena, koje čine dve trećine samačkih domaćinstava starijih osoba. Republički zavod za statistiku, Procenjen broj stanovnika, 2019, <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/stanovnistvo/procene-stanovnistva>

prijatelji (15%) i volonteri (6%). Mnogi problemi za starije su bili prisutni tokom perioda zabrane kretanja. Starije žene navode sledeće probleme, kao najizraženije:

Briga/zabrinutost za mlađe članove porodice (65%)

Samo sam razmišljala da sa decom i unucima bude sve u redu.

Nedostatak šetnje (48%)

Dva meseca nisam izlazila, osećala sam se kao u zatvoru.

Osećaj straha i neizvesnosti (44%) i osećaj usamljenosti (23%)

Bilo je strašno u vreme epidemije, kada smo imali šetnju. Grad je izgledao avetinjski, to je tako stravično izgledalo, da sam ja mislila da ću od te slike umreti.

Osećaj prinude i uterivanje straha najviše su mi smetali.

Strah da im neće biti dostupna redovna zdravstvena zaštita (35%) i zdravstvene tegobe (17%)

Dok je bila korona, sedeli smo kući, pa zovem telefonom lekara, zovem pet puta, niko se ne javlja, onda ako se šesti put javi, onda mi kaže da je lokal zauzet. Pa još tri puta tako...

Stalna promena pravila o zabrani kretanja (21%) i nedostatak razumljivih informacija u vezi sa zabranom kretanja (14%)

Nervirala sam se zbog oprečnih informacija, što je bilo baš iritirajuće.

Trebalo je da nam dozvole da izlazimo uveče čim krene policijski čas a ne kasno u noć.

Odlazak u nabavku u ranim jutarnjim časovima (15%) i velike gužve u prodavnicama tokom perioda određenog za kupovinu (9%)

Bilo je krajnje nehumano da se ide u nabavku u 4 sata ujutro.

Pojedine starije žene navode:

- da su se osećale poniženo i nedovoljno vredno zbog situacije u kojoj su se našle,
- da su im nedostajala druženja sa porodicom i prijateljima i njihov uobičajeni život,
- da su se osećale kao da su u zatvoru.
- da im je smetalo što nisu mogle da idu na organizovane rekreativne i druge sadržaje, izlete i putovanja.

Nekim ženama su problem predstavljali: nedostatak novca (10%) teškoće u obavljanju svakodnevnih aktivnosti (16%). Mali broj starijih žena navodi da su se potpuno pomirile sa situacijom, da shvataju da su u rizičnoj grupi i da su sedele kod kuće da se ne bi zarazile, a bilo je i starijih žena koje su kršile zabranu i povremeno odlazile u šetnju i u nabavku.

Projekat finansira Evropska unija i sufinansira Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom.

*Za dodatne informacije možete se obratiti mr Nadeždi Satarić iz Udruženja „Amity“
na telefon: 063/8-108-600 ili na mejl: nada@amity-yu.org*

U Beogradu, 30. jul 2020.

mr Nadežda Satarić, Amity